

μου λέγοντας «είμαι καλύτερα»), ἐνῶ τὴν ἐπομένη ἐπὶ ἤλθε τὸ τέρας τοῦ μαρτυρίου, τὰ ξημερώματα τῆς 27ης Ἀυγούστου 1973 καὶ σὲ ἡλικία 64 ἐτῶν.

Σ' αὐτὴ τὴν τελευταία του δοκιμασία τὰ μεγάλα μάτια τοῦ ἀγαπημένου Βασιλάκη κοίταζαν ἀτάραχα τὸν ἐπισκέπτη τους. Πειθαρχικὰ ὑπέστη ὅλες τὶς ὀδυνηρὲς ἰατρικὲς προσπάθειες, ἔτσι ὥστε νὰ θεωρηθεῖ ἡ στάση του ἀπέναντι στοῦ θάνατο πὸν τὸν ἔβλεπε μπροστά του, πραγματικὰ ἡρωική.

«Ἡρώας εἶναι ὁποῖος κάνει ὅ,τι μπορεῖ», εἶπε ὁ Romain Rolland, καὶ ὁ Μαλάμος μπόρεσε νὰ κάνει πολλά. Ἐδῶ ξεπροβάλλει πάλι τὸ αἰώνιο ἀναπάντητο ἐρώτημα : «Γιατί ἡ θεία δίκη ἐπιτρέπει ἄνθρωποι ἀκόμη νέοι καὶ χρήσιμοι νὰ φεύγουν ἐνωρίτερα ἀπ' ὅτι θὰ ἔπρεπε, καὶ μάλιστα ὕστερ' ἀπὸ φορικτὴ δοκιμασία» ; Ὑπάρχει ἐν τούτοις, ὅταν ἔρθει ἡ μεγάλη ὥρα, ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς νέους τὸ θεῖο δῶρο τοῦ ἀπτόμου θανάτου.

Σὲ μιὰ πρόσφατη δημοσίευσή του ὁ συνάδελφος Κ. Τσάτσος ἀποδίδει ἀπὸ τὶς χαμένες τραγωδίαι τοῦ Ἐδριπίδη τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα, πὸν νομίζω ὅτι ταιριάζει στὴ σημερινὴ περίσταση :

Θὰ πρέπει γύρω ἀπ' ὅποινε γεννιέται  
 Νὰ μαζευόμαστε καὶ νὰ θρηνοῦμε  
 Γιὰ ὅσα τοῦ μέλλονται δεινὰ  
 . . . . .  
 Καὶ ὅποιον πεθαίνει κι ἔτσι παύει νὰ πονάει  
 Σωστὸ νὰ τὸν ξεπροβοδάμε  
 χαρούμενοι μὲ λόγους εὐφροσύνης.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐγγράφει τὸν Βασίλειον Μαλάμον στὸν πίνακα τῶν μεγάλων νεκρῶν της, ὅπου ἡ μνήμη του θὰ παραμείνει αἰωνία.

## ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΩΚΑΣ ΚΟΣΜΕΤΑΤΟΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

Τὴν 27ην Νοεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀπώλεσεν ἐπίλεκτον ἐταῖρον αὐτῆς, τὸν σοφὸν Καθηγητὴν Γεώργιον Φωκᾶν Κοσμετᾶτον, ὁ ὁποῖος ἀνήλωσε τὸν βίον αὐτοῦ ἐλληνοπρεπῶς ἐν τῇ καλλιιεργείᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Ὁ Γεώργιος Φωκᾶς Κοσμετᾶτος ὑπῆρξε χαρακτηριστικὸς ἐκπρόσωπος μιᾶς

τῶν παλαιῶν καὶ εὐκλεῶν ἐκεῖνων οἰκογενειῶν, αἱ ὁποῖαι δίδουσαι τὸ παράδειγμα, κατηύθυναν τὰ τέκνα των εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, συμβαλοῦσαι ὅπως ἀντίση προΐμωσ ὁ θαυμαστός πνευματικὸς νεοελληνικὸς κόσμος.

Ἐὸ Κοσμετάτος ἐγεννήθη εἰς Ἀργοστόλιον τῆς Κεφαλληνίας τὴν 26ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1876. Γόνος ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῆς πολυθρῦλτου καὶ μεγίστης τῶν Ἰονίων Νήσων, ἐκ πατρὸς εἶλκε τὸ γένος ἐκ τῆς οἰκογενείας Φωκᾶ, ἐκ μητρὸς δὲ ἦτο ἀπόγονος τῶν Δαλλαπόρτα καὶ Μεταξᾶ. Ἡ οἰκογένεια τῶν Κεφαλλήνων Φωκᾶ, ὡς καὶ ἡ ὁμώνυμος τῆς Κρήτης, προέρχονται ἐκ τοῦ μεγάλου οἴκου τῶν Φωκᾶ τοῦ Βυζαντίου, τοῦ ὁποίου, κατὰ Schlumberger, κοιτὶς ὑπῆρξεν ἡ Ἀρμενία, ἀν καὶ ὁ ἐπιφανὴς αὐτὸς οἶκος, ὅστις ἔδωκε δύο αὐτοκράτορας, τὸ πιθανώτερον προήρχετο ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Τὸ ἔτος 1453 μετηνάστευσεν ἐκ Βυζαντίου εἰς Κεφαλληνίαν ὁ Ἐμμανουὴλ Φωκᾶς, ὁ ὁποῖος ἔγινε γενάρχη τῶν Κεφαλλήνων Φωκᾶ, τῶν ὁποίων τιμάριον ἦτο τὸ χωρίον Φωκάτα εἰς τὴν κοινότητα Λουκίθρα τῆς ἐπαρχίας Κραναίας. Οἱ Κεφαλλῆνες Φωκᾶ ἐπηρξήθησαν διὰ νέων μεταναστεύσεων μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Βασιλίδος, τὴν κατάληψιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης, ἦδη δὲ ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος ἔδωσαν σπουδαίους ἀνδρας εἰς τὴν νῆσον των καὶ τὸ ἔθνος. Προϊόντων τῶν ἐτῶν ἡ οἰκογένεια διηρέθη εἰς πολλοὺς κλάδους, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τῶν Φωκᾶ - Κοσμετάτου, τοὺς ὁποίους ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν χρυσὴν βίβλον τῶν εὐγενῶν τῆς Κεφαλληνίας ἀπὸ τοῦ 1593. Ὁ προπάππος τοῦ Γεωργίου Κοσμετάτου, Ἰωάννης, ὑπῆρξε διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Νομικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βολωνίας. Ὁ πάππος του Ἀνδρέας, διακεκριμένος νομικός, ἐπὶ Ἀγγλοῦ ἀρμοστοῦ τῶν Ἰονίων νήσων Adams, ἐγένετο μέλος τῆς συσταθείσης κατὰ τὸ ἔτος 1828 συντακτικῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ ἀστικοῦ, ποινικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ κώδικος τοῦ Ἰονίου Κράτους. Διετέλεσε δικαστὴς, βουλευτὴς καὶ ὑπαρχος, δηλαδὴ διοικητὴς τῆς νήσου τὸ 1834. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ πάππου του, Σπυρίδων, ἐσπούδασεν ἰατρικὴν εἰς Ἰταλίαν καὶ διεκρίθη ὡς ἐπιστήμων καὶ ἀνθρωπιστὴς, διατελέσας βουλευτὴς καὶ γερουσιαστὴς εἰς τὴν Ἰόνιον Βουλὴν. Ὁ πατὴρ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Γεωργίου Κοσμετάτου, Γεράσιμος, ἐσπούδασε νομικὰς ἐπιστήμας εἰς Ἰταλίαν, οὐδέποτε ὅμως ἐξήσκησε τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Ἐκ τῶν δύο ἀδελφῶν του, ὁ Σπυρίδων, νομικός, ἐπολιτεύθη, διατελέσας βουλευτὴς καὶ δήμαρχος τῆς πόλεως τοῦ Ἀργοστόλιου, τὴν ὁποίαν ἀνεμόρφωσεν. Ὁ ἕτερος τῶν ἀδελφῶν του, Ἀνδρέας, ἠσχολήθη μὲ τὸ ἐμπόριον εἰς Αἴγυπτον. Ἡ μήτηρ τοῦ Γεωργίου Φωκᾶ Κοσμετάτου προήρχετο ὁμοίως ἀπὸ παλαιὰς καὶ σημανούσας οἰκογενείας τῆς Κεφαλληνίας. Ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νικολάου Δαλλαπόρτα καὶ ἐγγονὴ Μεταξᾶ. Μετὰ τῶν ὀνομαστῶν τῆς οἰκογενείας Δαλλαπόρτα ὑπῆρξεν ὁ Νικόλαος, προστατευόμενος τοῦ περιφήμου Ἀγγέλου Δελλαδέτσιμα, Πρωτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου τῆς

Παδούης, ἰατροῦ καὶ φαρμακολόγου. Ὁ Νικόλαος Δαλλαπόρτας ὑπῆρξεν ἐξέχων βοτανικός, ἐγένετο δὲ δις διοικητὴς τῆς Κεφαλληνίας. Ἐγγονὸς αὐτοῦ καὶ συνώνυμος ὁ Νικόλαος ἐσπούδασεν ἰατρικὴν εἰς Ἰταλίαν καὶ Αὐστροίαν, εἰδικευθεὶς εἰς τὸν κλάδον τῆς Ὀφθαλμολογίας. Τὸ ἔτος 1897 ἐξελέγη τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ὀφθαλμολογίας ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ βιογραφήσωμεν προσωπικότητας τῶν Ἰονίων Νήσων, ἐὰν δὲν ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἱστορίαν καὶ μακρὰς ῥίζας τῶν προγόνων των. Ἐν προκειμένῳ κάμωμεν μνείαν καὶ τῆς μεγάλης οἰκογενείας Μεταξᾶ, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ὁμοίως ἐκ μητρὸς ὁ Γεώργιος Κοσμετάτος. Ὁ Μαρκαντώνιος Μεταξᾶς, σύμβουλος καὶ συστρατιώτης τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Βασιλίδος, μετ' ἄλλων εὐπατριδῶν φεγάδων, διὰ τῶν πλοίων τοῦ Δουκὸς τῆς Γενοῦης *Andrea Doria*, κατέφυγεν εἰς Κρήτην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κεφαλληνίαν. Διὰ τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἄλλων ὁμαίμων οἰκογενειῶν συνεπτύχθησαν τὰ Μεταξᾶτα, παρὰ τὰ Φρατζᾶτα τῆς Λειβαθοῦς. Ἀπὸ τὴν πλειάδα τῶν σημαϊνόντων ἀνδρῶν τῆς οἰκογενείας Μεταξᾶ, εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτὸ μνημόσυνον μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ ἰατρὸς καὶ ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς τῆς ἐλευθερίας τῆς Κεφαλληνίας, Σταῦρος, ὁ ὁποῖος τὸ 1848 λαβὼν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἐναντίον τῶν Ἀγγλων ἐπανάστασιν, τὴν λεγομένην τοῦ Σταυροῦ, ἠγαγκάσθη νὰ ἐκπατρισθῇ. Μετὰ πολλὰς περιπετείας μετέβη εἰς Γαλλίαν, σπουδάσας δὲ ἰατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, ἐπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτοπόρων εἰδικῶν ὀφθαλμιατρῶν. Ἐλαβε μέρος εἰς τὸν Γαλλογερμανικὸν Πόλεμον τοῦ 1870 ἀνδραγαθήσας καὶ παρασημοφορηθεὶς. Ἐγκατασταθεὶς εἰς Μασσαλίαν ἀνέπτυξε πλουσίαν ἐπιστημονικὴν, φιλανθρωπικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν δρασίαν. Φίλος τοῦ Προϋπουργοῦ τῆς Γαλλίας Γαμβέττα, κατέστησεν αὐτὸν εὐμενῆ τῶν ἐλληνικῶν ὑποθέσεων, ὅτε συνεζητεῖτο τὸ πρωτόκολλον τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου.

Εἰς τὸν Γεώργιον Φωκᾶν Κοσμετάτον ἐπέδρασεν ὁ ὑπολειπόμενος ἀταβισμὸς τῶν ὀλίγων, πλὴν ὀνομαστῶν ἰατρῶν τῶν προγόνων του καὶ οὐχὶ ὁ τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν ἐπιφανῶν νομικῶν καὶ τῶν διαχειρισθέντων τὰ κοινά. Ὁ Γεώργιος Κοσμετάτος ἤκουσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα εἰς Ἀργοστόλιον, ἐν συνεχείᾳ δὲ τὸ ἔτος 1893 μετέβη εἰς Γαλλίαν διὰ νὰ σπουδάσῃ ἰατρικὴν. Τὰς πανεπιστημιακὰς σπουδὰς του ἤρχισεν εἰς Μασσαλίαν πλησίον τοῦ συγγενοῦς του Σταύρου Μεταξᾶ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀσφαλῶς ἐπηρεάσθη, ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰδίκευσιν τὴν ὁποίαν μετὰ ταῦτα ἠκολούθησε. Μετὰ ἔτος μετεγράφη εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, ὅπου καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς τὴν 21ην Ἰουλίου 1898. Ἡ ἐναίσιμος διδακτορικὴ διατριβὴ του ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐνδιαφέρουσα ἐμβρυολογικὴ ἐργασία του, πραγματευομένη τὴν διάπλασιν τῶν δακρυϊκῶν ὁδῶν τοῦ

ἀνθρώπου. Εἰς Παρισίους ἐμεσουράνει τότε ὁ διάσημος Κεφαλλὴν χειρουργὸς Φωτεινὸς Πανᾶς, ὁ καὶ πρῶτος Καθηγητὴς τῆς Ὀφθαλμολογίας ἐν Γαλλίᾳ, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἐδημιουργήθη τὸ 1879 ἡ ἔδρα τῆς εἰδικότητος, τὴν ὁποίαν καὶ ἐλάμπρυνε. Προσφιλὴς μαθητὴς του καὶ ἐν συνεχείᾳ συνεργάτης ὑπῆρξεν ὁ συμπατριώτης του Γεώργιος Κοσμετᾶτος, τοῦ ὁποῖου τὰ πολλαπλᾶ προετερήματα πρῶτος ὁ καθηγητὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς Πανᾶς διέκρινε. Ταντοχρόνως μὲ τὴν εἰδίκευσιν εἰς τὴν Ὀφθαλμολογίαν ὁ ἐργατικὸς καὶ φιλομαθὴς Κοσμετᾶτος ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐμβρυολογίαν, τὴν ἱστολογίαν καὶ τὴν παθολογικὴν ἀνατομικὴν, μαθητεύσας πλησίον ἐπιφανῶν διδασκάλων. Εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ διασήμου Καθηγητοῦ τῆς ἱστολογίας *Mathias Duval*, εἰργάσθη ἐπὶ διετίαν ἐκπονήσας τὰς πρώτας ἐρευνητικὰς του ἐργασίας ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἠκολούθησαν αἱ μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἐργασίαι του ἐπὶ τῆς ἱστολογίας τῶν ὀπτικῶν ἐγκεφαλικῶν λοβῶν τῶν περιστερῶν, ὡς καὶ τῆς πειραματικῆς ἐκφυλίσεως τῶν ὀπτικῶν ὁδῶν αὐτῶν. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν μακρῶν σπουδῶν του ἐν Παρισίοις καὶ τῆς ἀρτίας κλινικῆς καὶ ἐργαστηριακῆς αὐτοῦ μορφώσεως, βαθὺς γνώστης καὶ τῆς γερμανικῆς, ὁ Κοσμετᾶτος συνεπλήρωσε τὰ ἐπιστημονικά του διαφέροντα εἰς τὰς ὀφθαλμολογικὰς κλινικὰς καὶ ἐργαστήρια τοῦ *Würzburg*, *Tübingen*, *Freiburg*, Μονάχου καὶ Βιέννης. Φθίνοντος τοῦ 1902 ἐπέστρεψε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Ἀθήνας, ὅπου πλὴν τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ὀφθαλμιατροῦ ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν συνέχισιν τῶν προσφιλῶν του ἐργαστηριακῶν ἐρευνῶν. Περὶ τὰς ἀρχὰς ὅμως τοῦ αἰῶνος μας, ὁ πλούσιος εἰς γνώσεις Κοσμετᾶτος, δυσχερῶς ἠδυνήθη νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς φιλοδοξίας του, δεδομένου ὅτι τὰ ἐπιστημονικά μέσα τῆς ἐποχῆς ἦσαν περιορισμένα εἰς τὴν χώραν μας. Ὡς ὁ ἴδιος διηγεῖτο, τὰ ὀλίγα ὑπάρχοντα ἐργαστήρια ἦσαν ὑποτυπώδη, δύο μόνον ἐπιστήμονες ἐξαιρέτου ἀκτινοβολίας, οἱ Καθηγηταὶ Ρήγας Νικολαΐδης καὶ Γεώργιος Σκλαβοῦνος, ὁ μὲν εἰς τὸ Φυσιολογεῖον, ὁ δὲ εἰς τὸ Ἀνατομεῖον, εἶχον συγχρονισμένας, διὰ τὴν ἐποχὴν, ἐργαστηριακὰς ἐγκαταστάσεις. Ἡ μόνη ὑπάρχουσα τότε ὀφθαλμολογικὴ Κλινικὴ ἦτο ἡ Πανεπιστημιακὴ, στεγαζομένη εἰς τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον, τὴν μοναδικὴν δὲ θέσιν τοῦ ἐπιμελητοῦ κατεῖχεν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη στρατιωτικὸς ἰατρός. Εἰς τὰ πρῶτα δυσχερῆ βήματα τῆς σταδιοδρομίας του ὁ Κοσμετᾶτος εὔρε συμπαραστάτην τὸν τότε ἐπιμελητὴν τοῦ Φυσιολογεῖου καὶ μετέπειτα καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαϊκόν, Σπυριδῶνα Δοντᾶν, ὁ ὁποῖος τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ καθηγητοῦ Νικολαΐδου, ὅπου καὶ ἐξεπόνησε τὰς πρώτας ἐρευνητικὰς ἐργασίας του ἐν Ἑλλάδι. Τοιοῦτοτρόπως ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τοὺς πανεπιστημιακοὺς κύκλους τὰ μεγάλα προσόντα τοῦ Γεωργίου Κοσμετᾶτου, οὕτως ὥστε τὸ 1906 διωρίσθη ἐπιμελητὴς τῆς ἱστολογίας τοῦ Ἀνατομείου, ὑπὸ τὸν καθηγητὴν Σκλαβοῦνον, τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξεν ἔκτοτε στενὸς συνεργάτης, προσφιλὴς μαθητὴς καὶ φίλος. Τὸ ἴδιον ἔτος

ἐξελέγη ὑφηγητὴς τῆς Ὀφθαλμολογίας, ὑποστηρίξας ἐνδιαφέρουσαν καὶ κλασσικὴν καταστάσαν διατριβὴν περὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἐξαρημάτων τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐν ἔτος πρὶν εἶχεν ἀναλάβει τὸ ἀρτισύστατον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέν ὀφθαλμολογικὸν τμήμα τῆς Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν εἶχον δημιουργήσει οἱ φίλοι συμπατριῶται του Νικόλαος καὶ Ἀνδρέας Ἀλιβιζᾶτος. Τὸ 1912 ἰδρυσεν μετὰ τοῦ ἐξαιρέτου ὀφθαλμιατροῦ Ἡλία Ἀναργύρου, ἰδιωτικὴν κλινικὴν, τὴν ὁποίαν διετήρησεν μέχρι τοῦ 1928. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὴν μακρὰν σταδιοδρομίαν του, κατώρθωσεν ὁ Κοσμετάτος τὰ θεραπευτῶν τὸν κλινικὸν του κλάδον ἐν συναρτησίᾳ τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἔπαυσε τὰ καλλιεργῆ μέχρι πέρας τοῦ βίου του. Μοναδικὴ ὑπῆρξεν εἰς ἀριθμὸν καὶ ποιότητα ἢ ἐπιστημονικὴ παραγωγή του κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς πανεπιστημιακῆς του θητείας. Ἡ Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀναγνωρίσασα τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ διδακτικὸν ἔργον του, ἐξέλεξεν αὐτὸν τὸ ἔτος 1919 ἑκτακτον αὐτοτελεῆ καθηγητὴ τῆς ἱστολογίας καὶ ἐμβρυολογίας, μάθημα ἐνδιαφέρον καὶ οὐσιῶδες, τὸ ὁποῖον ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1930. Στρατευθεὶς ὑπηρετήσεν κατὰ τοὺς δύο ἐνδόξους Βαλκανικοὺς Πολέμους καὶ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον, κατ' ἀρχὰς ὡς διευθυντὴς τοῦ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου Πρεβέζης, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἰδρῦσει καὶ χρηματοδοτήσει ἢ χήρα τοῦ καθηγητοῦ Πανᾶ, ἢ ὁποία καὶ προσωπικῶς ἐργάσθη εἰς αὐτὸ μετὰ Γαλλίδων ἐθελοντριῶν νοσοκόμων τῆς παρισυνῆς κοινωσίας. Ἐν συνεχείᾳ ὑπηρετήσεν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Ἀθήνας, καταλαβὼν ἀνωτάτας θέσεις τῆς στρατιωτικῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας. Τὸ 1929 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν πρόεδρος μέλος αὐτῆς εἰς τὴν τάξιν τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν. Κατὰ τὴν δεξιῶσίν του ὡς πρόεδρος μέλους, ἢ ὁποία ἐγένετο τὸν Μάρτιον τοῦ 1930, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Κωστῆς Παλαμᾶς προσφωνῶν αὐτὸν ἐχαράκτήρισεν τὸ ἔργον τοῦ Κοσμετάτου ὡς τρικλόνιον, συνδυάζον δηλαδὴ τοὺς τρεῖς τομεῖς τῆς ἐπιστήμης τοὺς ὁποίους ἐκαλλιέργησεν, ὡς ἱστολόγος, ἐμβρυολόγος καὶ ὀφθαλμολόγος. Ἀντιφωνῶν ὁ τιμώμενος Κοσμετάτος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὸν ἀκαδημαϊκὸν Γεώργιον Σκλαβοῦνον, ἀναφερθεὶς εἰς τὴν πολυετῆ συνεργασίαν των, καθ' ἣν ὁ διδάσκαλος ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ὑπόδειγμα εἰς τὰς βιολογικάς του ἐρεῦνας. Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησεν περὶ τῆς κυτταρικῆς ἐρμηνείας τῆς κληρονομικότητος, θέμα τῆς βιολογίας διὰ τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος εἶχεν ἐνδιαφεροθῆ. Κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τῆς σταδιοδρομίας του ἐκκινήσας ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα τῆς κληρονομικότητος, ἐμελέτησεν τὰς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως τῶν ζῶντων ὀργανισμῶν, καθὼς καὶ τὰς πειραματικὰς μεθόδους τῆς ἀναπαραγωγῆς, ἐκπονήσας ἐργασίας εἰς τὰς ὁποίας διετύπωσε πολλὰς προσωπικὰς ἀπόψεις. Τὸ ἔτος 1940 ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὑποψίφιστα διὰ τακτικὴν ἔδραν τῶν Ἱατρικῶν Ἐπιστημῶν, πλὴν δὲν περιελήφθη εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλογίμων. Σεμνός,

μετροφόρων αλλά και με ύψηλὸν ἠθικὸν φρόνημα, ὡς ἦτο, δὲν δυσανασχέτησε. Μετὰ πενταετίαν προκηρυχθείσης ἐτέρας ἑδρας, ὑπέβαλεν ἐκ νέου ὑποψηφιότητα, ἐκλεγείς παμψηφεί τακτικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας τὸν Μάϊον τοῦ 1945. Ὑπῆρξε Πρόεδρος τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ ιδρύματος τῆς χώρας μας τὸ ἔτος 1958.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1930 ἐξελέγη τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Ὀφθαλμολογικῆς Κλινικῆς ἐν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ διευθυντῆς τοῦ Ὀφθαλμιατρείου. Τὸ ὑπεραιωνόβιον αὐτὸ νοσοκομεῖον, τὸ καὶ πρῶτον φιλανθρωπικὸν ἴδρυμα τῆς χώρας μας, ἰδρυθὲν τὸ 1843 καὶ ἀρρήκτως συνδεδεμένον μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς συγχρόνου ἐλληνικῆς Ὀφθαλμολογίας, διηύθυνε καὶ ἐλάμπρυνεν ὁ Κοσμητᾶτος μέχρι τοῦ 1947, ὅποτε καὶ ἀπεχώρησε τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας, ἐργασθεὶς ἀνελλιπῶς ὑπὲρ τὴν τεσσαρακονταετίαν ὡς πανεπιστημιακὸς λειτουργός. Ὀλόκληρος ὁ βίος τοῦ ἀνδρὸς ὑπῆρξε συνυφασμένος πρὸς τὴν ἀνέλιξιν τῆς ἐπιστήμης, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε σεμνὸς ἱεροφάντης, ἀπὸ τῶν πρώτων δὲ βημάτων τῆς μακροῦς ἀκαδημαϊκῆς σταδιοδρομίας του ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ Ἑλλήνου ἱατροῦ, καταστάς ἰδανικὸς διδάσκαλος. Ὁ Κοσμητᾶτος ἐδημιούργησε σχολήν, ἀπὸ τοῦ Ἀνατομείου, ὅπου ἤρχισε τὴν πανεπιστημιακὴν σταδιοδρομίαν του, μέχρι τοῦ Ὀφθαλμιατρείου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἐγένετο κυψέλη ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, ἐθγενοῦς ἀμίλλης καὶ μορφώσεως. Αἱ διατριβαί, αἱ ἐρευνητικαὶ ἐργασίαι, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀπλαῖ κλινικαί, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς σχολῆς Κοσμητάτου, εἶναι πολλαί, ὅλαι δὲ φέρουν τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιδράσεως καὶ τῶν λεπτολόγων κατευθύνσεων τοῦ διδασκάλου. Τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον του εἶναι μεγάλον καὶ πολύπλευρον, συνέγραψεν ἀκραιφνῶς ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ διδακτικά, πλουτίσας τὴν ἐλληνικὴν ἱατρικὴν βιβλιογραφίαν διὰ διακοσίων περίπου ἐργασιῶν, πολλαὶ τῶν ὁποίων κατέστησαν κλασσικαὶ καὶ διεθνῶς γνωσταί. Ἡ τεραστία μόρφωσις του ἢ ὁποία συνεδυάζετο μετὰ θετικότητα εἰς τὴν ἐργασίαν του, ἢ συγγραφικὴ, ἢ ἐρευνητικὴ καὶ διδακτικὴ δραῖσις του ἀνέδειξαν τὸν Κοσμητᾶτον ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ἐργατῶν τοῦ πνεύματος τῆς χώρας μας.

Εἰς γενικὰς γραμμὰς αἱ ἐργασίαι του συνοψίζονται εἰς πειραματικὰς καὶ ἐρευνητικὰς ἐπὶ πολλῶν καὶ ἐνδιαφερόντων κεφαλαίων τῆς ἐμβρυολογίας, ἱστολογίας καὶ παθολογικῆς ἀνατομικῆς, ἐθεμελίωσεν, ὡς ἐλέχθη, καὶ ἀξιολόγους θεωρίας εἰς τὴν Γενικὴν Βιολογίαν. Αἱ ἐργασίαι του ἐπὶ τῆς Γενικῆς Ἱατρικῆς καὶ τῆς Ὀφθαλμολογίας εἶναι πολλαί, ἐνδιαφέρουσαι καὶ πρωτότυποι. Ὁ ὑφηγητῆς κ. Ἰωάννης Φρονιμόπουλος, ἐργασθεὶς ἀξιεπαίνως, ἔχει ταξινομήσει καὶ ἀναλύσει τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ Γεωργίου Κοσμητάτου.

Θαλερὸς πρεσβύτης ἠτύχησε νὰ παραστῇ εἰς σεμνὴν τελετὴν, καθ' ἣν ἀνηγήθη εἰς τὸ Ὀφθαλμιατεῖον ἢ προσωπογραφία του, φιλοτεχνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ συμ-

πατριώτου του καλλιτέχνου Σπυρίδωνος Βικάτου. Τὸ ἔτος 1956 ἐωρτάσθη ἡ ὀγδοηκονταετηρίς του εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Κατ' αὐτὴν προσφωνήσας αὐτὸν τοῦ ἐπέδωσα πανηγυρικὸν ἰωβηλαῖον, ἐπιστημονικὸν τόμον ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀφθαλμολογικῆς Ἑταιρείας. Ἐν αὐτῷ περιελήφθησαν μελέται συναδέλφων του ἀκαδημαϊκῶν, καθηγητῶν, φίλων καὶ μαθητῶν του. Εἰς τὴν ἀντιφώνησίν του ποῦ ἀντικατώπτριζε τὸν ἀνώτερον ψυχικὸν του κόσμον εἶπεν σὺν τοῖς ἄλλοις: «Ὅμοῦ μὲ τὴν ἔφεσιν πρὸς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ προαγωγὴν τῆς ὀφθαλμολογίας ἀπὸ κλινικῆς καὶ ἐργαστηριακῆς πλευρᾶς, προσεπάθησα νὰ ἐμπνεύσω εἰς τοὺς μαθητάς μου τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀνιδιοτέλειαν, ὑπαγορευομένην ὑπὸ τοῦ συναισθήματος ἀγάπης πρὸς τὸν πάσχοντα, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύω ὅτι ἔγκειται, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἰδανικοῦ ἱατροῦ. Εἰς τὸν ἱατρὸν ὅστις σὺν Θεῷ ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστημονικῆς του ζωῆς, ἐναπομένει ἡ περισυλλογὴ καὶ ἡ μελέτη διὰ τὴν κατανάλωσιν τῶν ταλάντων, ἅτινα τοῦ ἐνεπιστεύθησαν καὶ ἐὰν ἀξίως ἐπολλαπλασίασεν αὐτά».

Ἐπῆρξεν ἐκ τῶν ὀλίγων διδασκάλων οἱ ὁποῖοι κατώρθωσαν νὰ μεταδώσουν τὸν τρόπον τοῦ βιολογικῶς σκέπτεσθαι. Ἐὐπροσῆγορος, προσηγής, μετρίοφρων καὶ εἰλικρινής εἶχεν ἀνεπτυγμένην τὴν συναίσθησιν τῆς δημιουργίας καὶ ἦτο ἐχθρὸς τῆς προχειρότητος. Ἄξιος ἀπὸ μορφώσεως καὶ χαρακτῆρος, συνεδύαζεν εἰς ἀρμονικὴν ἐνότητα τὴν δημιουργικὴν φαντασίαν τοῦ θετικοῦ πνεύματος τοῦ φυσιοδίφου. Ἄνηκεν εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκείνους ἐπιστήμονας, διὰ τοὺς ὁποίους, ἡ εἰδικότης τὴν ὁποίαν ἐθεράπευσεν, ὑπῆρξεν ἀπλῶς ἡ κορυφὴ τῆς πυραμίδος εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆλθεν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιστέγασμα καθολικῆς καὶ βαθείας μορφώσεως, ὑψηλοῦ ἠθους καὶ ψυχικῆς ἀνωτερότητος. Ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, τὸ μελίχιον τοῦ χαρακτῆρος του, ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὴν θείαν ἐπιστήμην καὶ τέχνην του, ἡ φιλόφρων ἀσκησις τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἔκαμεν ὅπως ἀποκληθῆ ὑπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Μαρίνου Γερουλάνου «ὁ καλὸς ἱατρός».

Εἰς τὸν μοναδικὸν υἱὸν του Μιχαήλ, πολιτικὸν μηχανικὸν ἐγκατεστημένον ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν εἰς Γενεύην καὶ Πρόεδρον τῶν Ἑλβετῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, ἐκφράζομεν τὰ θερμὰ συλλυπητήρια τοῦ Σώματος.